

## FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

### INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Witebsk, gub. witebska, Cesarstwo Rosyjskie; obecnie Białoruś

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Губернский музей при Губернском Статистическом Комитете в Витебске (Muzeum gubernialne przy Gubernialnym Komitecie Statystycznym w Witebsku)

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Muzeum publiczne

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum publiczne, związane z działalnością jednostki administracji gubernialnej. Zbiory zróżnicowane: archeologiczne, numizmaty, etnograficzne, przyrodnicze i przemysłowe

Daty działalności / zakres czasowy:

1868–1913

Dostępność

Ogólnodostępny od 1894 r.

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Patrymonialna i mnemoniczna.

Rodzaj pamięci

Kulturalna o wymiarze lokalnym; cywilizacyjna o wymiarze lokalnym; religijna prawosławna; narodowościowa rosyjska.

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

Obszar kultury: obiekty archeologiczne, numizmaty i medale /obszar kultury: rękopisy, starodruki /obszar artystyczny: malarstwo, rzeźba, wyroby rzemiosła artystycznego /obszar cywilizacji technicznej: wyroby lokalnego przemysłu/ obszar natury: okazy zoologiczne i florystyczne

**DANE INSTYTUCJI :**

|                                                                                                                                               | OBECNIE      | DAWNIEJ                                                                                                                                                       |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ADRES / SIEDZIBA<br>DANE ADMINISTRACYJNE –<br>województwo/powiat/gmina/ulica/<br>nr działki, zmiany siedzib (daty);<br><br>REGION HISTORYCZNY | Nie istnieje | Pomieszczenie w<br>siedzibie<br>Gubernialnego<br>Komitetu<br>statystycznego w<br>Witebsku,<br>mieszczącym się na<br>ul. Woskresieńskiej w<br>domu Iwanowskiej |

|                                                                           |   |                                                   |
|---------------------------------------------------------------------------|---|---------------------------------------------------|
| DANE KONTAKTOWE<br>TELEFON / EMAIL/ WWW                                   | X | X                                                 |
| GODZINY OTWARCIA                                                          | X | X                                                 |
| DYREKTORZY                                                                | X | X                                                 |
| ZARZĄDCA                                                                  | X | Gubernialny Komitet<br>Statystyczny w<br>Witebsku |
| Budynek muzealny<br>(przekształcenia/nowo<br>wybudowany/zaadoptowany<br>) | X | Pomieszczenie<br>przystosowane                    |

#### INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Nie odnotowano

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Brak szczegółowych danych

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Witebsk i gubernia witebska

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

- Gubernialny komitet statystyczny w Witebsku. Powołano te jednostki postanowieniem Senatu z 28 I 1835 r., zaś reorganizowano w 1852, 1858 i 1860 r. Oprócz funkcji stricte statystycznych komitety miały od 1860 r. za zadanie: „контролю науки и людей специальных, и придать сим комитетам характер не обыкновенных административных, а официально-ученых учреждений. Цель эта может быть достигнута введением в состав комитетов посторонних членов из лиц неофициальных, но по положению своему в обществе могущих содействовать всестороннему изучению и исследованию состояния губернии”. Zlikwidowany został w 1918 r.

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Aleksander Siemiątkowski – sekretarz Komitetu Statystycznego i darczyńca muzeum (w początkowym okresie działalności)

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Zob. rubryka „Założyciele”

Szczegółowa historia instytucji

Powołane do życia w 1867 r. z inicjatywy gubernatora witebskiego Władimira Tokariewa z wydatną pomocą sekretarza Komitetu Statystycznego, Aleksandra Siemiątkowskiego. Formalnie otwarte 29 X 1868 r. W początkowym okresie działalności zbiory były niewielkie, przeważnie o charakterze numizmatycznym. W 1870 r. z inicjatywą nauczyciel ludowej szkoły w Połocku, Jan Tibryn, przedstawił gubernatorowi projekt rozszerzenia działalności muzeum. Planów tych nie udało się wcielić jednak w życie. W rezultacie placówka do 1889 r. wegetowała. Zmiany przyniosła odezwa gubernatora witebskiego Rodiona Deprerardowicza, który zwrócił się do marszałków powiatowych szlachty oraz do czynnych członków Komitetu o wsparcie działalności muzeum. W rezultacie sytuacja zaczęła ulegać poprawie. Wzrosły zbiory, a w 1894 r. otwarto możliwość zwiedzania instytucji dla publiczności.

Okres rozwoju nie trwał długo. W 1901 r. część kolekcji przekazano do miejscowego muzeum cerkiewnego.

W 1913 r. pozostałe zbiory przekazane zostały do Muzeum Uczonej Komisji Archiwalnej w Witebsku. W ten sposób muzeum Komitetu Statystycznego przestało istnieć.

## ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

Początek zbiorom dała kolekcja 225 monet znalezionych w 1867 r. w pow. lepelskim. Do tego doszedł dar numizmatów ze strony Aleksandra Siemiątkowskiego. Według stanu na 1 I 1868 r. kolekcja liczyła 298 monet, 8 medali i medalionów. Zbiory rozszerzały się, lecz powoli. W 1889 r. składały się z numizmatów, obiektów archeologicznych, rolniczo-gospodarczych, wzorów strojów ludowych oraz wyroby rękodzielnictwa i sprzęt domowy okolicznych chłopów. Znaczny przyrost zbiorów nastąpił w początku lat 90 XIX w. W 1893 r. w instytucji znajdowały się 3773 obiekty, w tym 305 w oddziale archeologicznym, 184 w etnograficznym, 55 w przyrodniczym i 49 historii cerkiewnej. Według danych z 1 I 1894 r. w muzeum było 3814 przedmiotów: 53 w oddziale historycznym, 305 w archeologicznym, 3261 w numizmatycznym, 69 w przyrodniczym oraz 125 w etnograficznym. W 1901 r. obiekty dotyczące archeologii i historii cerkiewnej przekazano muzeum cerkiewnemu, zaś w 1913 r. pozostała część zbiorów przeszła w ręce Muzeum Uczonej Komisji Archiwalnej w Witebsku

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Nie odnotowano

Strategia pozyskiwania zbiorów

Dary, przekazy

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

1868 r. – Aleksander Siamiątkowski, 25 monet, w tym 10 kufickich

1870 – Jan Tibryn przekazał wzory odzieży ludowej, wyroby rzemieślnicze oraz przedmioty z wykopalisk

Darczyńcami byli także K. Bergner i M. Kuściński.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Brak danych

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

1901 r. przekazanie części zbiorów do

## **WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:**

Wystawy stałe

W pomieszczeniu mieszczącym się w siedzibie Gubernialnego Komitetu Statystycznego.

#### Wystawy czasowe

1871 r. wystawa artystyczno-archeologiczna zorganizowana przez Aleksandra Siemiątkowskiego.

#### Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Brak danych

#### Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Brak danych

#### Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Muzeum cerkiewne w Witebsku

#### Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Witebsk i gubernia witebska

#### Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

Brak szczegółowych danych

### **ŹRÓDŁA:**

Bibliografia

- Бамбешка І. І., *Фарміраванне, сеткі тэуэзійных устануў Віцебска ў XIX - пачатку XX ст.*, [w:] 90 год Віцебскаму Абласнаму Краязнаўчаму Музею [...], Віцебск 2009, s. 169–176.
- Breżgo B., *Muzea witebskie*, „Ziemia. Dwutygodnik krajoznawczy ilustrowany”, R. XI, 1926, nr 15–16 (1 – 15 VIII), s. 232–240.
- Грабянчук І.В., *Музеі пры губернскіх статыстычных камітэтах у Беларусі (другая палова XIX– пачатак XX ст.)*, „Веснік Палескага дзяржаўнага ўніверсітэта”. Серыя грамадскіх і гуманітарных навук, 2009, nr 1, s. 54–61.
- Гужалоўскі А., *Нараджэнне беларускага музея*, Мінск 2001.
- Корсак О. В., *Издательская деятельность статистических комитетов белорусских губерний (1830-е – начало 1900-х гг.)*, „Часопіс Беларус. дзярж. ун-та”. Гісторыя, 2017, nr 1, s. 9–16
- Краснянский, В., *Краткий очерк музейного строительства в Витебске*, „Віцебскі сшытак”, 2000, nr 4, s. 206–211.
- *Музейное дело России* [изд. 3], под ред. М.Е. Каулен, И.М. Коссовой, А.А. Сундиевой. Москва 2010, s. 98–100.
- *Отчёт о действиях и занятиях Витебского губернского статистического комитета за 1868 год*, Витебск 1869.
- Півавар М. В., *Музеі Віцебска на пачатку XXI ст.*, Віцебск 2012.

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

W trakcie kwerendy nie stwierdzono

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Brak danych

Ciekawe cytaty

Brak



**UWAGI:****Brak****OPRACOWANIE:**

Autor opracowania:

**Dariusz Dąbrowski**

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

Witebsk, IV 2019

**METADANE\* (wypełnia redaktor portalu)**

|                                      |  |
|--------------------------------------|--|
| TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji) |  |
| LOKALIZACJA GPS                      |  |
| KLASYFIKACJE                         |  |
| DATA UTWORZENIA                      |  |
| AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR        |  |
| RELACJE                              |  |

|           |  |
|-----------|--|
| TAGI      |  |
| SYGNATURA |  |
| PRAWA     |  |